

veu aci la matèria que vull preycar» i afavorit per l'amanuense que prengué els sermons de la *Quaresma* de StVicentF (o el sant mateix?) que mostra dialectalisme d'una zona de l'Horta, car sovint hi apareix (en la combinació *veu aci* 43.79, 73.14, 134.185, 193.153); en veig un cas en la Bíblia val. de Bonifaci Ferrer (a. 1396-1402): «*veu* que un home era en Jherusalem, al qual era nom Simeon, e aquest home ---» (trad. «et ecce homo erat ---»), p. p. Bohigas (extr. dels *Saggi Li Gotti* I, 1961, p. 11), que també assenyala un cas de *e veu* «vet aci» en el seu glossari d'Ausiàs (cxxvi, 16). Fou, doncs, en català, un brot d'abast limitat si bé degué contribuir a la formació de tot el complex d'aqueixos compostos adverbials demostratius.

En iv, 790b11ss. ja s'ha explicat la gènesi de la forma *veus*. Que aviat pren una volada considerable. En les *VidesR* només en sé dos casos: «tornats a mi, senyors, *veus* un diner que eu he atrobat», 193v1 (trad. «revertimini, domini mei, ecce denarium ---», 581.31), 42r1, n. Però ja no és rar en Lull: «*Veus* lo cardenal», «*Veus* la donzella: prec-vos que la retornets ---», «*Veus* les claus de la porta: fets ço que us vullats» (*Blanq.* II, 164.21, 258.21, 134.25); «*veus* lo marit de la dona qui ---», *Decam.* VII, § 6, 408.16f.; *Lleg. Rim.* 25 *Sev.*, v. 708; o amb pronom: «*Veus*-la sots aquel arbre, la donzella que vós demanats» (*Blanq.* I, 263.26); «--- los dix: —*Veus*-ho, compare, e vós comare, açò és cosa que yo no entenia a fer --- mas ---», *Decam.* IX, § 10, 546.10f.; *veus-ne* una autoritat: 'descendit 30 Iesus ---», StVicentF (*Serm.* I, 80.1; 62.4).

I segueix l'ús amb subordinades: «Estant que lo fill del rey enaxí --- jugava ab sos companyons, *veus* que vengueren gran res de cavallers», Lull (*Merav.*, NCL II, 35); mall. a. 1345 (*BSAL* III, 251b), Bna. 1462 35 (*RLR* LXV, 89); «*Veus* que per no res m'haguera hui mort si m'hagués pogut aconseguir ---», Eiximenis (*Terc.*, NCL VI, 31). I la cita de StVicentF (*Quar.*, p. III) que dono a *DEFICI*, i amb altres construccions oracionals: «*veus* on arribaren ---», *Decam.* IX, § 5, 531.7 (trad. «ed ecco ---»); ja en Cerverí: «Eva --- Ave --- aytals tres lletres són / l'un co l'autre; *veus* com: / L'A, 'ave' dits primera, / Eva lo dits darrera» (*Maldit*, v. 418); «*veus* quo(m) viu benanans!» (vet aquí que feliç que visc) exclama a la fi d'uns versos on s'ha plangut de la mala vida que li fan portar (113/ 112.5); «*e veus* per quès volgué transfigurar», StVicentF (*Serm.*, vol. Harrison, 112v3). I absolutament: «Girant-se als regidors, los dix: —Ara *veus*: yo us promet e us jur que no's pot fer que si --- que tots no 30 façau mala fi», *Curial* (NCL II, 32).

En combinació amb els adv. de lloc: «*E veus aci* què vol dir 'piscina' ---», «*veus aci* lo plant que fan», StVicentF (vol. Harr., 109v.21, de nou 112v5; *Serm.* I, 184.25); «--- La serventa --- dix: —Madona, *veus* 35 *aci* lo senyor», *Decam.* VII, § 6, 408.10f.; «*veus aci* una petita vila: volete-hi vós anar?», *Filla d. Contasti* (NCL XLVIII, 73); «Senyors: *veus assi* lo noble comte de ---», *Filla R. Hongria* (NCL XLVIII, 45). I ja en Cerverí: «*Veus aci* mon libel que us vuyll dire xan- 60

tant / ---» (22/9.8). I també amb *aquí*: «Senyor, *veus aquí* les mans, e *veus assi* los meus monyons», *Filla R. Hongria* (l. c., 37): ex. eloqüent que ens mostra la diferència: *v. aci* 'on jo sóc', *v. aquí* 'davant meu, on ets tu': car li han tallat les mans i les hi fa portar en un plat.

És molt secundari veure aquest complex relligat amb el radical de *haber* (ni tan sols és segur tal relligament, cf. *vui* → *avui*, *bir* → *abir*, *llavors* → *allavors*, i també pot ser vulgarisme tardà de copistes). En cito, però, exs. de primera mà: «—Abram, no mates ton fill, mas gira-t, que *avet* de què faràs sacrifici—. Gira's, e véu un moltó ---», StVicentF (*Quar.*, 222.192); «Fill, tu és ja gran, e axí *avet aci* moneda: vé's a guanyar», id. (vol. Harr., 129r27); «*avet* aquell aur e les pedres precioses han lur resplendor ---», «*avet* que a la dreta part està Espanya», AntCanals (*Arra*, NCL, 125; *Scipió*, 61).

Amb *veus*, paral·lèlment: «mentre que's partiren de la presència de Scipió, *haveus* qui ve un gran capità ---», AntCanals (*Scipió*, NCL, 43). «*Aveus aci* la letre que lo Sr. rey ha tramesa», *Filla Contasti* (NCL, 87); «*Aveus aci* per què són estes diferències», StVicentF (*Quar.*, 268.10); «Vós, En Batlle, *haveus aci* ço que m'avets comanat», Segarra, a. 1396 (*BABL* X, 408); notem aquí el contrast entre *avets* verbal i *aveus* adverbial, una de tantes comprovacions que l'origen dels adverbis *heus*, *veus*, res no tenia de verbal: «Sényer, e vós, madona, *aveus-me aci*», *Filla de Cont.* (NCL, 75).¹⁴

Quant als fets moderns i menuts relatius a aquests adverbis, han estat tant estudiats (*ad nauseam*) per l'escola d'AMALcover i els altres dialectòlegs (V. també Ruyra, O. C., 845-847, on regna el bon gust del savi i crític estilista), que ens limitarem a unes indicacions esparses de detalls poc divulgats. L'ús de *veus* isolat sense l'adv. de lloc, encara mostra alguna supervivència en el nostre Nord, en el S. XVIII: «*Veus* lo sant ab patència ---», *Lloa* ross. de St. Vicenç, ms. de 1799 (*RLR* XXXIII, 97).

Val a dir que l'ús combinat amb els adverbis locatius regna avui en tot el domini, on en donaré cites des de més enllà d'Alcoi fins al Ross., i des de les Illes menors fins al capdamunt dels nostres Pirineus occidentals: «*bet-aki* se-com ho fan: ---», Estaon de Cardós (1934). De les combinacions complicades amb pronom pers. no se n'estigué ni tan sols el fundador de la nostra moderna llengua poètica de gran estil: «Ara jo sa corona d'or fi ja me'n pujava: / *vet-a-l'aquí*, doncs, posa-l'hi, quan sia gran, al front», *Atl.* IX, 49c (original i ed. de 1877); però degué penedir-se'n i reféu el vers en l'ed. definitiva de 1878: «*vet aquí* sa corona d'or fi, que me'n pujava: / del món, quan sia reyna, l'hi posarà al front».

Les combinacions amb el *li* de 'vostre' ja en velles cançons tradicionals bandoleresques: «Senyó Batlle --- hi mort lo Tocasson: / *veliaquí* trenta rals que portava a la butxaca / ---», *Romillo*. (110B, reco. MilàF a la muntanya del Penedès). A Eivissa un *vei-vos* resultant de *veis-vos*: anàlisi secundària partint de *vet-*